

XORIJIY TAJRIBADA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI
RAHBARINING KASBIY VAZIFALARI VA TARKIBIY
ELEMENTLARI (JANUBIY KOREYA VA O'ZBEKISTON
TAJRIBASI ASOSIDA)

M.O.Xalimova magistr

Toshkent shahri Puchon universiteti

Annotatsiya

Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy vazifalari hamda ularning tarkibiy elementlari xorijiy tajriba asosida tahlil qilinadi. Ayniqsa Janubiy Koreya maktabgacha ta'lim tizimida rahbarlarning pedagogik liderlik, strategik boshqaruv, inson resurslarini rivojlantirish va sifat monitoringi bo'yicha faoliyati o'rganiladi hamda O'zbekiston amaliyoti bilan qiyosiy tahlil qilinadi. Tadqiqot natijasida rahbar kasbiy vazifalarining integrallashgan modeli taklif etiladi.

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim, rahbar, kasbiy vazifa, pedagogik liderlik, Koreya tajribasi, boshqaruv kompetensiyasi, ta'lim sifati.*

Abstract

This article examines the professional responsibilities and structural components of preschool education institution leaders based on international experience. Particular attention is given to the South Korean preschool education system, analyzing leadership practices in pedagogical leadership, strategic management, human resource development, and quality assurance. A comparative analysis is conducted between the experiences of South Korea and Uzbekistan. Based on the research findings, an integrated model of the professional responsibilities of preschool education institution leaders is proposed, aimed at enhancing leadership effectiveness and improving the quality of preschool education management.

Keywords: *preschool education, preschool education institution leader, professional responsibilities, pedagogical leadership, South Korean experience, management competence, educational quality.*

Kirish/ 서론

Globalashuv va ta'lim tizimining modernizatsiyalashuvi sharoitida maktabgacha ta'lim sifati ko'p jihatdan ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy kompetensiyasi va boshqaruv samaradorligiga bog'liq. Zamonaviy yondashuvlarda rahbar nafaqat ma'muriy boshqaruvchi, balki pedagogik lider, strategik rejalashtiruvchi, innovatsiyalar tashabbuskori hamda ta'lim sifatini ta'minlovchi asosiy subyekt sifatida e'tirof etiladi.

O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini isloh qilish jarayonida rahbarlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. [1]Shu bilan birga, rahbarlarning kasbiy vazifalari va ularning tarkibiy elementlarini ilg'or xorijiy tajribalar asosida ilmiy tahlil qilish hamda milliy amaliyotga moslashtirish zarurati mavjud.

Janubiy Koreya maktabgacha ta'lim tizimi pedagogik liderlik, strategik boshqaruv, sifat monitoringi va inson resurslarini rivojlantirish bo'yicha samarali tajribaga ega. [2]Mazkur maqolada ushbu tajriba O'zbekiston amaliyoti bilan qiyosiy tahlil qilinib, maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy vazifalari va ularning tarkibiy elementlari ilmiy asosda yoritiladi.

Adabiyotlar sharhi

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy faoliyati va boshqaruv kompetensiyalari masalalari ko'plab xorijiy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Jumladan, T. Bush pedagogik liderlik va ta'lim boshqaruvi nazariyalarini, M. Fullan ta'limdagi o'zgarishlarni boshqarishni, K. Leithwood esa transformatsion liderlikning ta'lim sifati va jamoa rivojiga ta'sirini asoslab bergan. [3] Shuningdek, OECD, UNESCO, Korean Educational Development Institute (KEDI) hamda Koreya Ta'lim vazirligi tadqiqotlarida maktabgacha

ta'lim tashkiloti rahbarining strategik boshqaruv, pedagogik liderlik, sifat monitoringi, inson resurslarini rivojlantirish va ota-onalar bilan hamkorlikdagi o'rni alohida e'tirof etilgan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, xorijiy tajribada rahbarning kasbiy vazifalari pedagogik va strategik boshqaruv tamoyillari asosida yoritilgan. Biroq ushbu vazifalarning tarkibiy elementlarini O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimi sharoitiga moslashtirish masalasi yetarli darajada o'rganilmagan. [4]

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy vazifalari va ularning tarkibiy elementlarini aniqlash maqsadida kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Xususan, Janubiy Koreya va O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimlarini qiyosiy tahlil qilish orqali rahbarlarning kasbiy faoliyatidagi o'xshash va farqli jihatlar aniqlandi. Normativ-huquqiy hujjatlar hamda ilmiy adabiyotlar kontent tahlili asosida rahbarning asosiy kasbiy vazifalari tizimlashtirildi. Tizimli yondashuv yordamida kasbiy vazifalarning o'zaro bog'liqligi tahlil qilinib, grafik modellashtirish usuli orqali maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy vazifalari va ularning tarkibiy elementlarini ifodalovchi konseptual model ishlab chiqildi.

Asosiy qism

Janubiy Koreyada maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy vazifalari.

Janubiy Koreya maktabgacha ta'lim tizimida bog'cha rahbari (원장) pedagogik lider sifatida ta'lim sifati, strategik rivojlanish va jamoa faoliyatini boshqarishga mas'ul hisoblanadi. Koreya Ta'lim vazirligi va KEDI tavsiyalariga ko'ra, rahbarning kasbiy vazifalari quyidagi asosiy yo'nalishlarni qamrab oladi.

Pedagogik liderlik. Rahbar davlat o'quv dasturining sifatli amalga oshirilishini ta'minlaydi, pedagoglarning faoliyatini kuzatadi, metodik

tavsiyalar beradi va mentorlikni yo'lga qo'yadi. Bu yondashuv pedagoglarning kasbiy rivojlanishi hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. [6]

Strategik boshqaruv. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari 3–5 yillik rivojlanish strategiyasi asosida faoliyat yuritadi. Strategik rejalashtirishda SWOT tahlili va natijadorlik ko'rsatkichlaridan foydalaniladi. Bu tajriba boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Inson resurslarini boshqarish. Rahbar pedagoglar faoliyatini baholaydi, ularning individual kasbiy rivojlanish rejalarini shakllantiradi hamda mentorlik va malaka oshirish jarayonlarini muvofiqlashtiradi.

Ota-onalar bilan hamkorlik. Parent Council va Open Kindergarten kabi hamkorlik mexanizmlari orqali ota-onalar ta'lim jarayoniga faol jalb qilinadi. Rahbar ushbu hamkorlikni tashkil etish va muvofiqlashtirishda yetakchi rolni bajaradi.

Ta'lim sifatini monitoring qilish. Rahbar ichki audit, pedagogik kuzatuv va bolalar rivojlanishini baholash orqali ta'lim sifatini muntazam monitoring qiladi. Monitoring natijalari asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish choralari belgilanadi.

Mazkur tajriba rahbarning faoliyati ma'muriy boshqaruv bilan cheklanmasdan, pedagogik liderlik, strategik boshqaruv va sifat menejmentiga asoslanganligini ko'rsatadi hamda O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimi uchun muhim amaliy ahamiyatga ega.

Jadval 1

Janubiy Koreya va O'zbekiston tajribasining qiyosiy tahlili

Yo'nalish	Janubiy Koreya	O'zbekiston
Pedagogik liderlik	Juda rivojlangan	Rivojlanmoqda
Strategik boshqaruv	Majburiy	Qisman

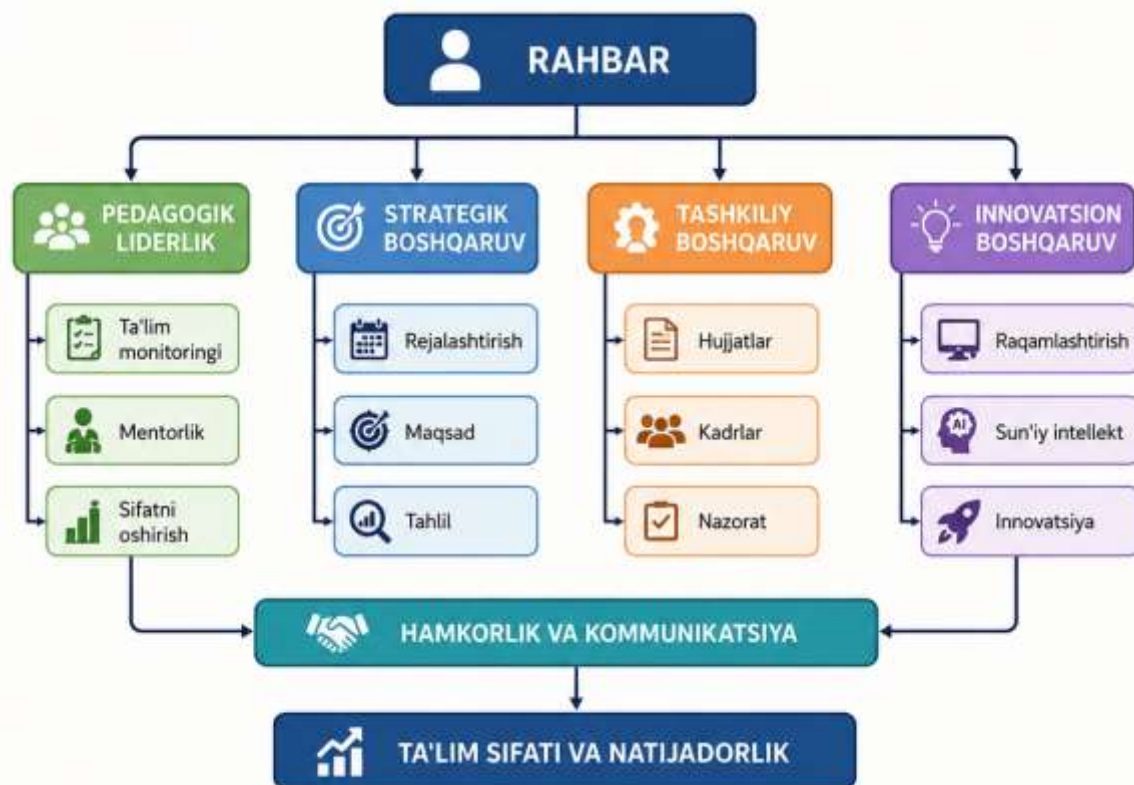
Mentorlik	Tizimli	Cheklangan
Ota-onalar bilan hamkorlik	Kuchli	O'rtacha
Ichki audit	Doimiy	Mavjud
Raqamli boshqaruv	To'liq	Bosqichma-bosqich
Kasbiy rivojlanish	Individual reja asosida	Kurslar orqali

Muallif tomonidan Janubiy Koreya va O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimlarining qiyosiy tahlili asosida tuzilgan mazkur jadval rahbarlarning kasbiy vazifalarini amalga oshirishdagi asosiy farqlarni aks ettiradi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, Janubiy Koreyada pedagogik liderlik, strategik boshqaruv, mentorlik, sifat monitoringi va raqamli boshqaruv tizimli ravishda yo'lga qo'yilgan.

1-rasm. Rahbar faoliyatining tarkibiy elementlari ulushi (mualliflik konseptual taqsimoti)

Ushbu diagramma muallif tomonidan xorijiy tajriba tahlili asosida ishlab chiqilgan konseptual model bo'lib, empirik statistik natijalarni emas, balki tarkibiy elementlarning ilmiy ahamiyatini ifodalaydi

2-rasm. Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining boshqaruv kompetensiyalarining konseptual modeli

Tahlil va muhokama

Qiyosiy tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, Koreyada rahbar faoliyati ko'proq pedagogik liderlik tamoyillariga asoslangan. Rahbarning asosiy vazifasi ta'lim sifatini oshirish va pedagoglarni rivojlantirish hisoblanadi.

O'zbekistonda esa rahbar faoliyatida ma'muriy boshqaruv vazifalari ustunlik qiladi. So'nggi yillarda raqamlashtirish, strategik rejalashtirish va sifat monitoringi bo'yicha ijobiy o'zgarishlar kuzatilayotgan bo'lsa-da, pedagogik liderlik va mentorlik tizimini yanada rivojlantirish zarur.

Koreya tajribasidan foydalanish orqali quyidagi yo'nalishlarni takomillashtirish mumkin:

pedagogik liderlik kompetensiyalarini kuchaytirish;

- strategik boshqaruvni joriy etish;

- individual kasbiy rivojlanish rejasini ishlab chiqish;
- ichki sifat monitoringini takomillashtirish;
- ota-onalar bilan hamkorlikning institutsional mexanizmlarini rivojlantirish;
- raqamli boshqaruv vositalaridan keng foydalanish.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, xorijiy mamlakatlar, xususan Janubiy Koreya tajribasida maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kasbiy vazifalari ma'muriy boshqaruv doirasidan ancha keng bo'lib, pedagogik liderlik, strategik rejalashtirish, sifat monitoringi, inson resurslarini rivojlantirish va innovatsion boshqaruvni o'z ichiga oladi. O'zbekistonda ham ushbu yo'nalishlar bosqichma-bosqich rivojlanmoqda, biroq rahbarlarning pedagogik yetakchilik salohiyatini oshirish, mentorlik tizimini joriy etish va strategik boshqaruv kompetensiyalarini mustahkamlash dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Taklif etilgan kasbiy vazifalar modeli rahbar faoliyatini kompleks baholash, malaka oshirish dasturlarini takomillashtirish hamda maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. OECD. *Starting Strong VI: Supporting Meaningful Interactions in Early Childhood Education and Care*. Paris: OECD Publishing, 2021.
2. UNESCO. *Right to Pre-primary Education: A Global Study*. Paris: UNESCO, 2022.
3. Fullan M. *Leading in a Culture of Change*. 2nd ed. Jossey-Bass, 2020.
4. Bush T. *Theories of Educational Leadership and Management*. 5th ed. Sage Publications, 2020.
5. Leithwood K. *Educational Leadership: A Review of the Research*. Springer, 2021.

6. Korean Educational Development Institute (KEDI). *Educational Statistics Yearbook*. Seoul, 2023.
7. Korean Ministry of Education. *Kindergarten Curriculum and Leadership Guidelines*. Seoul, 2023.
8. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatiga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar, 2024–2025.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. Maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishga oid farmon va qarorlar to'plami, 2023–2025.
10. OECD. *Education Policy Outlook: Korea*. OECD Publishing, 2024.

